

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА [CURRENT ISSUES IN TRANSLATION STUDIES]

УДК 81'25(045)

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 22.08.2023 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 25.08.2023 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 99.47 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2023.44.17>

ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Олена Володимирівна Залєснова (м. Київ, Україна)

zalesnova@ukr.net

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри іспанської і новогрецької філології та перекладу
Київський національний лінгвістичний університет
(Міністерство освіти і науки України)
03680, м. Київ, вулиця Велика Васильківська, 73

В статті йдеться про дослідження особливостей перекладу текстів політичного дискурсу в умовах глобалізації сучасного інформаційного простору.

Політика є однією із складових загальнокультурної системи суспільства, що має найбільший безпосередній вплив на повсякденне життя соціуму. В свою чергу мова відіграє фундаментальну роль в процесі будь-якої політичної діяльності, оскільки складає основу як здобуття і утримання влади, так і керування суспільством.

Враховуючи той факт, що тексти політичного дискурсу є важливим інструментом впливу як на національну, так і на інтернаціональну аудиторію, є очевидним, що вони потребують ретельного аналізу і обережної інтерпретації при відтворенні мовою перекладу.

Тексти політичного дискурсу можуть належати до різноманітних жанрів та мати різні стилістичні характеристики. З точки зору функціональності, тексти політичного дискурсу мають різну мету, відповідно до виду політичної діяльності частиною або результатом якої вони є. Серед них розрізняють тексти дипломатичного дискурсу, тексти офіційних промов політиків перед певною аудиторією певної країни і тексти політичного дискурсу, авторами яких не є політики.

Тексти політичного дискурсу являють собою складні багаторівневі структури марковані культурними, ідеологічними та стилістичними характеристиками, що покладає на перекладачів велику відповідальність із обережністю здійснювати їхнє

(Актуальні питання перекладознавства [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Переклад текстів політичного дискурсу (Українською) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]

© Залєснова О. В. [Zaljesnova O. V.], zalesnova@ukr.net

відтворення іншою мовою щоб запобігти будь-якому спотворенню закладеної автором тексту ідеї та задуму

Ключові слова: *переклад, політичний дискурс, міжкультурна комунікація, культурологічні, ідеологічні та стилістичні характеристики.*

TRANSLATION OF TEXTS OF POLITICAL DISCOURSE

Olena V. Zaliesnova (Kyiv, Ukraine)

zalesnova@ukr.net

Ph.D. (Philology),

Head of the Department of Spanish and Modern Greek Philology and Translation

Kyiv National Linguistic University

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

73, Velyka Vasylkivska Street, Kyiv, 03680, Ukraine

The paper is focused on the research of translation peculiarities of the texts of political discourse in the global contemporary information space.

Politics is one of the constituents of cultural system of society which possesses high influence on social everyday life. In its turn, a language plays a fundamental role in the process of any political activity, as it makes basis of gaining and holding power, as well as ruling the society.

Considering that texts of political discourse are an important instrument of impact on national and international public, it is obvious that they need a detailed analysis and a careful interpretation in transmission to a target language.

Texts of political discourse may belong to different genres and possess various stylistic characteristics. From a functional point of view, texts of political discourse have a different aim depending on the type of political activity, being a part or result of it. Among them we define texts of diplomatic discourse, texts of official speech of politicians for certain public of a certain country, and texts of political discourse, the authors of which are not politicians.

Texts of political discourse are complex multilayer structures, marked by cultural, ideological and stylistic features, which make translators highly responsible and careful in the transmission of the author's ideas and messages in other languages.

Key words: *translation, political discourse, intercultural communication, cultural, ideological and stylistic features.*

Постановка проблеми. В сучасному світі, такому стрімкому, бурхливому й глобалізованому, політичний дискурс є постійним об'єктом перекладу, як

(Current issues in translation studies [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Translation of Texts of Political Discourse (in Ukrainian) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]

© Zalesnova O. V. [Zaliesnova O. V.], zalesnova@ukr.net

усного, так і письмового, позаяк тексти політичного дискурсу безперервно продукуються представниками урядів, політичних партій та різноманітних інституцій, як національних, так і міжнародних.

Метою даної статті є визначення особливостей перекладу текстів політичного дискурсу.

Як зазначають дослідники [1; 2; 3], політика є однією із складових загальнокультурної системи суспільства, що має найбільший безпосередній вплив на повсякденне життя соціуму. В свою чергу мова відіграє фундаментальну роль в процесі будь-якої політичної діяльності, оскільки складає основу як здобуття і утримання влади, так і керування суспільством. Специфічність мови, за словами Нагорної Л. П., полягає у тому, що належачи до так званих вторинних систем, вона є не лише витвором суспільства, але й активним чинником його самоорганізації [1, с. 4].

А тому, дослідження питань, пов'язаних із перекладом текстів політичного дискурсу є **актуальним** на сучасному етапі глобалізації інформаційного простору.

Об'єктом дослідження слугує іспанський політичний дискурс.

Предметом дослідження є специфіка перекладу текстів політичного дискурсу.

Політичний дискурс формується в певному культурному контексті, на тлі національних та історичних особливостей, але досить часто не обмежується певними кордонами, а спрямовується на міжнародну аудиторію.

Ще однією невід'ємною рисою політичного дискурсу є його ідеологічна складова, яка в свою чергу нерозривно пов'язана із конкретним, ситуаційним культурним контекстом.

Враховуючи той факт, що тексти політичного дискурсу є важливим інструментом впливу як на національну, так і на інтернаціональну аудиторію, є очевидним, що вони потребують ретельного аналізу і обережної інтерпретації задля уникнення спотворення або неправильного розуміння меседжу, особливо в рамках встановлення політичних відносин або здійснення владних повноважень автора тексту на мові оригіналу стосовно його отримувача мовою перекладу, зважаючи на існуючу між ними культурну дистанцію.

Очевидно, що варіантів адресату кінцевого тексту може бути безліч, вони можуть бути політиками, або будь-якими зацікавленими особами як то аналітиками, коментаторами, журналістами, а також і пересічними громадянами, що цікавляться політикою або мають до неї відношення.

В деяких випадках різниця між культурою мови оригіналу і мови перекладу може бути досить суттєвою, як наприклад при перекладі текстів політичного дискурсу із арабських мов, в інших, навпаки, ця різниця є майже

(Актуальні питання перекладознавства [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Переклад текстів політичного дискурсу (Українською) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]

© Залєсна О. В. [Zaljesnova O. V.], zaljesnova@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

непомітною, якщо мова йде про переклад в межах європейських країн. З іншого боку, досить часто тексти політичного дискурсу мають міжнаціональний характер, потенційно спрямовуючись на широку міжнародну аудиторію в межах глобальної міжкультурної комунікації, як відбувається під час промов на засіданнях ООН, або розраховані виключно на внутрішню аудиторію певної країни, якщо йдеться про політичні промови діячів під час їхніх зарубіжних поїздок. У всіх цих випадках важливість якісного перекладу є очевидною.

Як зауважує дослідниця перекладу політичного дискурсу Крістіна Шаффнер, визначення «політичний текст» є дуже широким і неконкретизованим і може мати відношення до текстів різних жанрів і стилів, спираючись як на тематичні так і на функціональні їхні особливості і виділяючи в якості основного критерію їхню прагматичну функцію [4, с. 120]. З точки зору тематики, текст політичного дискурсу є частиною або результатом політичної діяльності, є історично та культурно маркованим і передає політичні ідеї, відношення та дії певної соціальної групи або конкретної особи, іншими словами текст політичного дискурсу є відображенням взаємодії між суспільством та особами, наділеними певними владними повноваженнями, або прагнучими до їх отримання.

З точки зору функціональності, тексти політичного дискурсу мають різну мету, відповідно до виду політичної діяльності частиною або результатом якої вони є, тобто це можуть бути двосторонні або міжнародні договори або контракти, політичні промови спрямовані на різні аудиторії, політичні інтерв'ю або тексти політичних дебатів, виступи на засіданнях урядів або з трибун парламентів, тощо. Намагаючись провести хоча б приблизну типологізацію великої кількості різноманітних текстів політичного дискурсу Шаффнер виділяє три великі групи:

1. Тексти дипломатичного дискурсу, що функціонують в межах міжнародних інститутцій і мають переклади на різні мови. Характерною рисою таких текстів є стандартизовані фрази, що є нормативними в усіх мовах, на які здійснюється переклад, особливі форми морфо-синтаксичної та лексико-семантичної структур, що є характерними для офіційно-ділового стилю мовлення, чіткі відповідності синтаксичних структур в документах мовою оригіналу і мовою перекладу, що гарантують правильне розуміння, як то «*Artículo 1, parágrafo 2, oración 3*» – «*Стаття 1, параграф 2, речення 3*», з метою уникнути будь-яких розбіжностей у різних версіях одного й того ж документу.

(Current issues in translation studies [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Translation of Texts of Political Discourse (in Ukrainian) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]© Zaliznova O. V. [Zaliznova O. V.], zaliznova@ukr.net

2. Тексти офіційних промов політиків перед певною аудиторією, що зазвичай здійснюються в межах певної країни. Характерною рисою цих текстів є чітка культурна маркованість і прагматична спрямованість більшою мірою на переконання ніж на повідомлення інформації. Відтворення таких текстів мовою перекладу, навпаки, має реалізовувати інформаційну функцію

3. Тексти політичного дискурсу, авторами яких не є політики, тобто різного роду коментарі, аналітика, статті на політичні теми, написані журналістами або письменниками. Характерною рисою таких текстів є вираження особистих думок і переконань їхніх авторів стосовно певних політичних проблем [4, с. 127].

Крістіна Шеффнер виділяє три основні специфічні характеристики перекладу текстів політичного дискурсу: культурологічні, ідеологічні та стилістичні [4, с. 133].

Якщо текст призначений для аудиторії, об'єднаної культурою мови оригіналу то його автор і його адресати є членами однієї соціокультурної та соціополітичної спільноти і мають цілковите взаєморозуміння в межах цієї спільноти. У випадку відтворення такого тексту мовою перекладу, перекладач має визначити, яку саме приховану інформацію тексту-оригіналу слід зробити явною в тексті-перекладі для того щоб нові адресати змогли отримати повну інформацію, закладену автором тексту.

Конкретним прикладом такої культурологічної специфіки текстів політичного дискурсу є переклад аббревіатур та акронімів, що використовуються для позначення різних державних інституцій та політичних партій. Зазвичай існують певні стандартизовані форми, або раніше застосовані і вже прийняті позначення які перекладачеві слід використовувати, для того, щоб не провокувати плутанину і непорозуміння. Наприклад *Partido Socialista Obrero Español (PSOE)* зазвичай українською перекладається як *Соціалістична робоча партія Іспанії (PSOE)*, зберігаючи аббревіатуру оригіналу. Якщо назва парламенту якоїсь країни немає «простого» перекладу, як от *Bundestag*, Німеччина; *Sejm*, Польща; *Верховна Рада*, Україна; *Kneset*, Ізраїль, то в перекладі можна або застосувати калькування для передачі цієї назви як слова-реалії, або, що є більш характерним для офіційних документів, вжити стандартизовану назву: *Німецький Федеральний Парламент* замість *Бундестаг* або *Український Парламент* замість *Верховна Рада*. Деякі політичні інституції також можуть називатись відповідно до їхніх штаб-квартир: *Downing Street*, *Elysee*, *White House*. В кожному конкретному випадку способи перекладу можуть бути різними: *Даунінг Стріт*, *Єлисейські поля*, *Білий Дім*.

В межах своєї комунікативної функції тексти політичного дискурсу наділені різним ступенем оцінювання відповідно до обов'язкової ідеологічної

(Актуальні питання перекладознавства [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Переклад текстів політичного дискурсу (Українською) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]

© Залєснова О. В. [Zaljesnova O. V.], zaljesnova@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

складової їхнього змісту. Шаффнер називає це проявом чутливості і зазначає, що переклад таких текстів збагачує інтелектуальний рівень соціуму новими лінгвістичними структурами і може водночас спричиняти конфузи або навіть образливі почуття у нових адресатів, що є представниками іншої культурної спільноти. Хоча можна вважати, що дана чутливість спричинена лінгвістичними факторами, але її корінь міститься у ситуаційних контекстах конкретних особливостей міжкультурної комунікації [4, с. 131].

Крістіна Шаффнер виділяє три рівні чутливості, що можуть виникати при перекладі текстів політичного дискурсу. Перший пов'язаний із функцією таких текстів. Якщо основною функцією тексту на мові-оригіналі є переконання, а не інформування аудиторії, то в ньому відображатиметься специфічний соціополітичний контекст, відповідно до історичного періоду його створення. Для нових адресатів, що сприйматимуть текст мовою перекладу, які не мають ні тих самих знань, ні переконань, ні інтересів, що носії мови оригіналу, функція тексту зміниться із переконання на інформування стосовно фактів або подій в соціокультурному просторі країни мови оригіналу.

Другий рівень чутливості має відношення до самого процесу створення текстів політичного дискурсу і їхнього використання у контексті дипломатичної діяльності, що передбачає чітку відповідність на синтаксичному та лексичному рівнях між оригіналом і перекладом.

І, нарешті, третій рівень пов'язаний із використанням специфічної термінології політичного дискурсу, та особливостями її відтворення мовою перекладу, оскільки ідеологічна основа цих текстів може призвести до відмінностей інтерпретації одного й того ж політичного терміну в різних лінгвокультурних контекстах [4, с. 134-135].

Як вже було зазначено, тексти політичного дискурсу можуть належати до різноманітних жанрів та мати різні стилістичні характеристики. Спільною рисою є цілковита спрямованість на адресата, будь то передвиборча промова, виступ з трибуни парламенту або політичне інтерв'ю, всіх їх об'єднує необхідність застосування риторичних, ораторських стилістичних прийомів, які підсилюють експресивність, аргументацію і переконливість мови політика. З метою посилення комунікативної ефективності використовуються евфемізми, метафори, риторичні фігури, елементи гумору, фразеологічні звороти, тощо.

Таким чином завданням перекладача є якомога точніша передача емоційної забарвленості особистого стилю політика, дбайливе ставлення до лінгво-стилістичного, лексико-семантичного, морфо-синтаксичного, а іноді й фонологічного матеріалу, який використовує автор оригінального тексту. Іноді

(Current issues in translation studies [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Translation of Texts of Political Discourse (in Ukrainian) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]© Zalesnova O. V. [Zaljesnova O. V.], zalesnova@ukr.net

перекладачеві доводиться знайомитись із текстами інших виступів цього політика, з метою дослідження особливостей його особистого стилю мовлення для його подальшої більш точної передачі при перекладі. Крім того, якщо політик цитує інших політиків, може виникнути необхідність ознайомлення із їхніми виступами та перекладами цих виступів для того, щоб не допустити будь-яких неточностей або розбіжностей у відтворенні конкретного виступу.

Висновки. Цілком очевидним є те, що тексти політичного дискурсу являють собою складні багаторівневі структури марковані культурними, ідеологічними та стилістичними характеристиками, що покладає на перекладачів велику відповідальність із обережністю здійснювати їхнє відтворення іншою мовою щоб запобігти будь-якому спотворенню закладеної автором тексту ідеї та задуму.

Аналіз перекладацьких стратегій, що застосовуються при перекладі текстів політичного дискурсу може сприяти кращому розумінню ідеологічних та соціокультурних чинників життя країни, мова якої вивчається.

Перспективи подальших наукових розвідок. Серед найбільш актуальних напрямків подальшого дослідження можна виділити аналіз окремих видів іспанського політичного дискурсу в перекладацькому аспекті.

Література:

1. Нагорна, Л. П. *Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики* (Київ: Світогляд, 2005), 315.
2. *Análisis del discurso político*, 1ª ed., Rocío Flax [et al.]; edición literaria a cargo de Sara I. Pérez (Mendoza: Facultad de Filosofía y Letras, Universidad Nacional de Cuyo; Sociedad Argentina de Lingüística, 2014), 97.
3. Moguel Terol, M. «Comunicación política en las redes sociales: Análisis del discurso político de ámbito local en medios tradicionales y redes sociales.» Tesis doctoral (Sevilla: Universidad de Sevilla, 2015), 446.
4. Schaffner, C. Political discourse analysis from the point of view of translation studies. *Journal of language and politics* 3 (1) (2004): 117-150.

References:

1. Nagorna, L. P. *Politychna mova i movna polityka: diapason mozhlyvoste' politychnoi lingvistyky* [Political language and language policy: the range of possibilities of political linguistics] (Kyiv: Cvitogliad, 2005), 315 (In Ukr.).
2. *Análisis del discurso político*, 1ª ed., Rocío Flax [et al.]; edición literaria a cargo de Sara I. Pérez (Mendoza: Facultad de Filosofía y Letras, Universidad Nacional de Cuyo; Sociedad Argentina de Lingüística, 2014), 97.
3. Moguel Terol, M. «Comunicación política en las redes sociales: Análisis del discurso político de ámbito local en medios tradicionales y redes sociales.» Tesis doctoral (Sevilla: Universidad de Sevilla, 2015), 446.
4. Schaffner, C. Political discourse analysis from the point of view of translation studies. *Journal of language and politics* 3 (1) (2004): 117-150.

(Актуальні питання перекладознавства [Aktual'ni pytannja perekladoznavstva])

Переклад текстів політичного дискурсу (Українською) [Pereklad tekstiv politychnoho dyskursu]

© Залєсна О. В. [Zaljesnova O. V.], zaljesnova@ukr.net